

RENESSANCE

1. Přečti si text:

Pojem renesance začal být používán až v 16. století. Slovo renesance znamená "znovuzrození". To znamená, že lidé začali obdivovat něco, co už tady jednou dříve bylo. Renesance však označuje i období, ve kterém rozkvétalo umění a velice se dařilo vědě. Samotná renesance vznikla již dříve, okolo 13. století, kdy se v Itálii objevují její první náznaky. Renesance tedy vznikla v Itálii, přesněji ve Florencii.

A proč zrovna v Itálii? Itálie byla totiž bohatá. Měla spoustu lodí, které obchodovaly s cizími a vzdálenými zeměmi. Itálie se stala malou námořní velmocí. Shromažďovali se zde proto různí důležití a bohatí lidé. Mezi nimi také umělci. Ty zaujalo antické bohatství, které Itálie po několik staletí ukrývala. Zaujalo je natolik, že se snažili svá díla vytvářet, tak jak to dělali antičtí umělci. Zatímco dříve byli umělci anonymní, nepodepisovali svá díla, v renesanci se vše mění. Umělci už nejsou jen pouhými řemeslníky, ale stávají se z nich mnohdy vysoce postavení lidé. Za svá díla už nedostávají jen peníze. Často jim šlechtici udílejí rytířské tituly.

2. Odpověz na otázky (pracuj s textem):

Co znamená pojem renesance?

Kdy renesance vznikla? _____

Kde renesance vznikla? _____

(zakresli do mapy)

Proč vznikla renesance v Itálii?

Co se líbilo renesančním umělcům?

Jsou umělci v období renesance uznávaní? ANO – NE (odpověď najdi v textu)

3. Které období předcházelo renesanci? (najdi na internetu) _____

4. Co je to antika? (najdi na internetu)

Napiš 3 antické umělce:

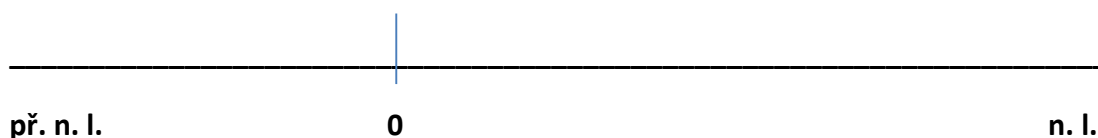
5. Najdi na internetu k jednotlivým pojmům století (od – do) a jednotlivá období a umělecké směry zaznač na časovou osu.

GOTIKA

ROMÁNSKÝ SLOH

BAROKO

RENESSANCE

V textu jsme četli, že v období renesance dochází i k rozvoji vědy.

Přiřaď k obrázkům jména slavných osob a jejich vynálezy či objevy.

Mikuláš Koperník

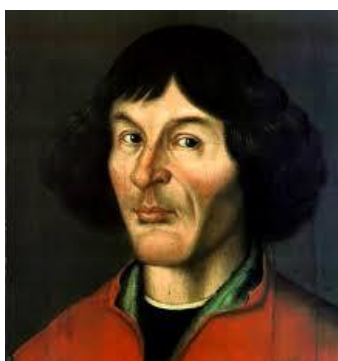
Andreas Vesalius

Kryštof Kolumbus

lékař (první pitva)

cestovatel (objevil Ameriku 1492)

astronom (Slunce je středem vesmíru)

Znáš jméno Johannes Gutenberg? Proč je slavný?

Byl jeho objev důležitý? Proč?

Knihy vytištěné do roku 1500 se nazývají prvotisky.

Znaky renesance

Už víme, že renesance byl umělecký směr, který vznikl v Itálii okolo 13. století. V tomto období se rozvíjela věda a umění. Teď se podíváme, jaké jsou znaky renesance. Co je pro renesanci typické.

1. Umělci hledají vzory v antice.
2. Dříve lidé oslavovali Boha, teď se vrací k člověku (důraz na člověka, na lidský rozum, svobodu myšlení).

Renesance a architektura

Renesanční umělci se inspirovali antickými stavbami. Stavěli se hlavně paláce a zámky. Stavby jsou jednoduché, pravidelné.

Mezi nejvýznamnější stavby patří např. palác Louvre v P_____.

nebo dóm ve Florencii

Jak se jmenuje tento renesanční prvek?

- A) věž
- B) kopule
- C) klenba

Na některých domech můžeme nalézt i fresky = malby na zdech.

Zámek Litomyšl

Renesance a výtvarné umění (malířství, sochařství)

Z antiky se žádné obrazy nedochovaly, proto malíři hledali inspiraci v architektuře. Sochaři zobrazovali hlavně osoby. Snažili se vytvořit sochy, které by vypadaly jako živé.

Poznáš autora?

Mona Lisa

od _____

Zrození Venuše

od _____

David

od _____

Renesance a literatura

- Vynález knihtisku přispěl k rozšíření literatury. V období renesance se rozvíjí literatura v národních jazycích. V literatuře se objevily nové žánry – cestopisy, právnické a politické spisy.

Co je to cestopis?

Autoři píšou hlavně naukovou literaturu, romány, novely, drama, lyriku.

Doplň:

Itálie

- **Dante Alighieri** – _____ – duchovní alegorický epos, příběh člověka, který hledá spásu (= záchranu); skládá se ze 3 částí: Peklo, Očistec a Ráj
- **Francesco** _____ – **Zpěvník** – sbírka milostné poezie
- **Giovanni Boccaccio** - _____ – soubor 100 novel (10x10), 10 mladých lidí utíká před morem z Florencie a cestou (10 dní) si vypravují různé příběhy

D _ _ _ _ A _ _ _ _ _

F _ _ _ _ _ P _ _ _ _ _

G _ _ _ _ _ B _ _ _ _ _

Francie

- **François Villon** – prokletý básník, tulák, bohém, byl často ve vězení za výtržnictví a krádeže, napsal **Závěť (Velký testament)** – píše o bídě, kritizuje společnost
- _____ – **Gargantua a Pantagruel** – satirický román, 5 dílů, o rodině obrů

Ke kterému dílu asi patří tato ilustrace?

Přečti si ukázku:

Balada – Epištola

Ach, smilujte se, smilujte se přec,
vy aspoň, přátelé, jimž byl jsem druh!
Zde v díře ležím, bídný zajatec,
sem vržen Fortunou - tak velel Bůh -,
kde hloh ni palma nekvete, jen puch.
Galáni, holky - růže na líci -,
kejklíři po provaze křepčící,
běžci, že sotva šíp vás překoná,
píjáci chrabří, sudy dunící,
chudáka necháte tu Villona?

Vy šašci, z nichž je každý umělec
a rozradostní lidem zrak i sluch!
Však jeho posadili v ztuchlou klec,
kam nezaproudí světlo ani vzduch.
Ty hráči tam - ty šejdíři -, jsi hluch?
Vy písničkáři, rondeau pějící,
kujoni, pořád něco kující,
chcete mu šodó dát, až dokoná?
Jde to s ním s kopce a vy, hýřící,
chudáka necháte tu Villona?

epištola = dopis

Fortuna = osud

hloh = strom s trnitými
větvemi a s bílými květ

puch = zápach

galán = mladý muž, milenec

kejklíř = kouzelník

chrabrý = statečný

šejdíř = podvodník

rondeau = hudební skladba

kujón = vtipálek

kující = pořád něco vymýšlí

hýřit = pít

Přijďte si lehnout na ten kavalec,
 vy kavalíři, jejichž smělý duch
 ni krále nedbá – leda nakonec
 že Bohu splatí desátek a dluh.
 Zde úpí v brlohu, jenž plísňí ztuch,
 on, jemuž vzali stůl i židlici,
 on, dnem i nocí hubu sušící;
 katarem střev se na smrt rozstoná –
 to z kůrek ne snad samou ústřicí;
 chudáka necháte tu Villona?

Vy, které volám, starci, mladíci,
 na pana krále jděte s peticí
 a vylovte mě jménem zákona!
 Tak pojdte, honem, bando kvičící!
 Jak jeden pískne, běží, vepřící.
 Chudáka necháte tu Villona?

kavalec = vězeňská postel

kavalír = mladý muž, milenec

desátek = poplatek, který se
 dával církvi

brloh = místo, kde spí zvířata;
 doupe

katar = nemoc střev

banda = skupina lidí

Kde je Villon?

Co vyčítá Villon svým přátelům?

Co chce, aby jeho přátelé udělali?

Španělsko

- **Miguel de Cervantes y Saavedra – Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha –** rytířský román, hrdinou je zchudlý šlechtic, který se snaží být rytířem.

Úkol: Zjisti na internetu, kdo to je:

Sancho Panza

Rosinanta

Dulcinea

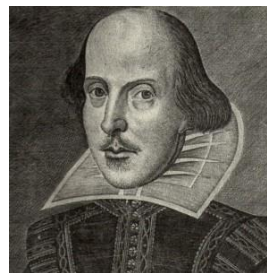
Čemu se říká donkichotství?

Co to znamená bojovat s větrnými mlýny?

Anglie

William Shakespeare

William Shakespeara je považován za největšího dramatika světové literatury. Narodil se roku 1564 v Anglii ve Stratfordu nad Avonou. Jeho otec pracoval zřejmě jako rukavičkář a

Rodný dům ve Stratfordu nad Avonou

jeho matka Mary pocházela ze staré zemanské rodiny. Ve svém rodném městě vystudoval gymnázium. V 18 letech se oženil o osm let starší ženou Annou Hathawayovou, která již tou dobou čekala dítě. Sussana se narodila půl roku po svatbě. Později měli ještě dvojčata Judithu a Hamneta. Hamnet v 11 letech zemřel, což jistě poznamenalo Shakespearovu tvorbu.

Po narození dvojčat byl Shakespeare spatřen naposledy na křtu dětí, pak na 7 let zmizel. Před rokem 1592 se Shakespeare připojil ke kočovným divadelníkům. Roku 1592 přišel do Londýna, kde hrál v různých divadelních

společnostech. Stal se také spolumasitelem divadla. Ale v letech 1593 až 1594 byla londýnská divadla zavřena kvůli moru.

Po této epidemii se Shakespeare stal členem nové divadelní společnosti Služebníci lorda komořího, kde působil jako herec a dramatik. V roce 1599 se celá společnost přemístila do divadla Globe a Shakespeare se stal jeho spoluvlastníkem.

Když roku 1613 divadlo Globe vyhořelo, přesunula se společnost do divadla Blackfriars. Shakespeare ovšem přestal psát a vrátil se za manželkou a dcerami do svého rodiště, kde zůstal až do své smrti. Shakespeare zemřel 23. 4. 1616, v den svých narozenin.

Divadlo Globe v Londýně

Odpověz na otázky (pracuj s textem)

1. Kdy se Shakespeare narodil (den, měsíc, rok)?
2. Co dělal jeho otec?
3. Co a kde William Shakespeare vystudoval?
4. Kolik let bylo Anně Hathawayové, když si brala Williama Shakespeara?
5. Jak se jmenovalo jejich první dítě?
6. Co dělal Shakespeare v Londýně?
7. Které divadlo Shakespeare vlastnil?
8. Kdy a kde Shakespeare zemřel?

Dílo Williama Shakespeara

William Shakespeare napsal okolo 40 divadelních her, které se dodnes hrají po celém světě. Psal taky sonety (lyrická báseň, která má 14 veršů).

Úkol: Rozděl Shakespearovy hry:

Romeo a Julie, Král Lear, Jindřich IV., Zkrocení zlé ženy, Hamlet, Caesar, Othello, Mackbeth, Jak se vám líbí

Historické hry:

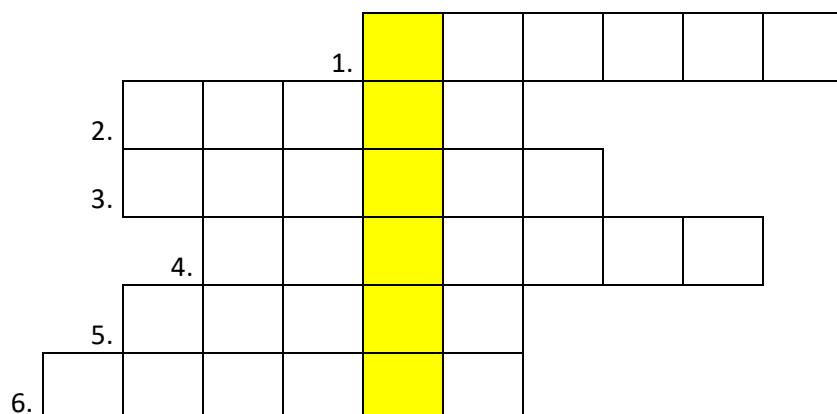
Komedie:

Tragédie:

Které divadlo v Brně hraje Shakespearovu hru? A jakou?

Hry Williama Shakespeara byly přeloženy do mnoha světových jazyků. K našim nejznámějším překladatelům patřili F. L. Čelakovský, J. V. Sládek nebo J. Vrchlický. V současnosti Shakespearovy hry překládá profesor anglické literatury, jehož jméno najdeš v doplňovačce.

Martin _____

1. Název divadelní hry, ze které je věta*Být či nebýt?* *To je to, oč tu běží*....
2. Jméno dcery Kapuletů
3. Název země, ve které zemi žil a tvořil W. Shakespeare
4. Hamletův hrad
5. Škraboška
6. Jméno města, ve kterém se nachází divadlo Globe

Romeo a Julie

Obsah:

Ve Veroně žijí dva znepřátelené rody – Montekové a Kapuleti. Montekův syn Romeo se zamiluje na plese do Kapuletovy dcery Julie. Tajně se vezmou, pomůže jim mnich Lorenzo. Tybalt, bratranec Julie, zabije na ulici při rvačce Romeova kamaráda Merkucia. Romeo chce pomstít přítelovu smrt a zabije Tybalta. Jako trest za vraždu je Romeo z města vypovězen a odchází na venkov do Mantovy. Rodiče nutí Julii, aby si vzala Parise. Mnich Lorenzo se rozhodne Julii pomoci. Dá jí bylinný nápoj, po kterém vypadá, jako by zemřela. Potom pošle posla se zprávou za Romeem, aby si vyzvedl Julii, až procitne. Romeo ale nedostane zprávu včas a myslí si, že Julie opravdu zemřela. Jede zpět do Verony a u jejího hrobu se otráví. Když se Julie probudí a najde Romea mrtvého, spáchá sebevraždu. Při pohřbu obou mladých milenců se oba rody spřátelí.

Odpověz:

1. Kde se Romeo zamiloval do Julie?
2. Kdo Romea a Julii oddal?
3. Kdo zabil Merkucia?
4. Koho zabil Romeo?
5. Jaký dostal Romeo trest a proč?
6. Koho si má Julie vzít?
7. Co Julie udělá, aby se vyhnula svatbě?
8. Co Romeo udělá, když najde Julii v hrobce?
9. Jak příběh končí?

Hra Romeo a Julie byla i zfilmována. Nejslavnější je filmová verze z roku 1968, kterou režíroval _____.

V roce 1996 vznikla nová verze. Hlavní roli Romea si zahrál známý herec (obrázek vpravo) Leonardo _____.

Podívej se na ukázkou z filmu.

Napiš, jak zemře Julie? _____

Shakespearovy hry inspirovaly i další umělce.

Spoj, co k sobě patří:

Leonard Bernstein	kniha Romeo, Julie a tma
Sergej Prokofjev	muzikál West Side Story
Jan Otčenášek	muzikál Hamlet
Janek Ledecký	balet Romeo a Julie

Festival Letní shakespearovské slavnosti

Podívej se na www stránky: <http://www.shakespeare.cz/2013/>.

Zjisti:

Kdy poprvé se festival konal a kterou hru hráli?

Od kterého roku se konají slavnosti pravidelně?

Ve kterých městech se festival koná?

Kdy se festival koná (který měsíc)?

V kolik hodin začínají představení?

Co udělal Václav Havel?

Kolik stojí vstupenka na hru Richard III., která se hraje na Velkém nádvoří na hradu

Špilberk (místo sezení v sektoru A)?

Najdi si program na rok 2013 a zjisti, jakou hru hráli 28. 8. 2013.